

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum præmissis sit connumeranda remissio peccatorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

sumitur ab in dictione termini, & nō ab expulsiōe oppositi. In secūdis, quia inueniri possunt dupliciter, scilicet coniuncte expulsiōe oppositi, & separte ab illis, ut patet de illuminatione, quae inuenitur utroque modo, ad denotandū differentiam inter utrumque modum: quando occurrit cum expulsiōe oppositi, specificatio fit ab exclusionē oppositi, tanquam ab ultima ratione termini ad quem, ex qua sumitur propria differentia ipsius. Verbi gratia, quia dupliciter fit illuminatio, scilicet per modum simplicis generationis, ut patet cum partes orbis conuētemper illuminantur, & per modum motus, ut patet cum aer ex tenebroso fit illuminatus. Et in primo modo fit lumen tantum, & non fit lumen expellens tenebram: in secundo autem fit totum hoc, scilicet, lumen expellens tenebram. Et ex hoc ista illuminatio differt ab illa: quoniam ex hoc habet rationem motus, seu mutationis de contrario, seu priuatione in contrarium, seu formam, propter quod differt a prima quae habet rationem simplicis pro ductionis ex simplici negatione in affirmationem, ideo ab ista ultima ratione termini ad quem, quae expellit oppositum, motus huiusmodi dicitur sumere speciem. Sic autem esse in proposito patet ex primo articulo, huius quæstio ubi dicitur quod iustificatio dupliciter fieri potest, scilicet per modum simplicis generationis ex negatione iusti ad faciendum iustum, & per modum motus de contrario in contrarium, de culpa in iustitiam. Quia primo modo fit terminus ad quem, est sola iustitia: quod secundo modo fit terminus ad quem, est iustitia expellens culpam. Et quia ex hoc habet ultimam differentiam iustificatio, per quam differt a iustificatione etiam comparati: ideo ex hac iustificatione impij dicitur sumere speciem, sicut motus a tior termino. Et ex hoc soluitur a gemenum litera: quia ad iustificationem impij concurrunt remissio culpæ, ut substantia eius non absolute. Et de pro quanto speciem habet motus ex termino: & quia plura alia ad iustificationem requiruntur, ideo remissio committitur alijs.

In responsione a secundo eiusdem articulo. Dubium occurrit de intentione auctoris, an intendat quod gratia infusio, & remissio culpæ sint idem secundum substantiam, & distinguantur secundum terminos: an intendat quod sint commentarij, & distinguantur sicut generatio & corruptio, cum generatio inuis est corruptio alterius. Ratio dubij est, quia in litera verumque dicitur, & utrumque simul nempe esse non potest: nam cum ex aqua fit ignis, sunt ibi simul duæ mutationes secundum substantiam, & quatuor termini. Altera est generatio de non esse ad esse ignis: altera est corruptio de esse in non esse aqua. Et sic est in proposito, non est idem secundum substantiam gratia infusio, & remissio culpæ: & si non est sic, non differunt, & conueniunt ut generatio & corruptio, ut in litera dicitur. Ad hoc dicitur quod hic oportet ea cum esse, ne queramus de uno in aliud, & saluatur: nam distingere oportet de generatione & corruptione, ut sunt actiones, & ut sunt mutationes. Si namque est sermo de actione generatiua, & corruptione, sic dicendum est, quod est eadem secundum substantiam, & distinguuntur secundum terminos. Ea enim namque actio est, quæ calidum generat calorem, & corrumpit frigus, scilicet calfactio, quæ in quantum terminatur ad expulsiōem frigoris, dicitur corruptio actiue, & in quantum terminatur ad calorem, dicitur generatio actiue. Et ad hunc sensum directe tendit litera, quoniam tam gratia infusio, quam remissio culpæ a iustitiam significat illa generatiua, ista expulsiua. Si autem esset sermo de generatione & corruptione uel sunt mutationes, tunc dicendum est, quod non est simile de eis & de proposito, nam generatio & corruptio dicitur esse, sunt duæ mutationes inter quatuor terminos in

A iustificatione autē impij est vna sola mutatio inter duos terminos, scilicet de culpa ad gratiam, seu iustitiam. Et rō est, quia culpa non est aliquid posituum a cuius esse ad non esse oporteat esse mutationem, quæ est corruptio: sed est priuatio gratiæ, ut dicitur est. Et quoniam Scotus in 4. di. 14. q. 1. hoc impugnat, afferendæ sunt duæ rationes suæ, ut veritas magis eluceat. Arguit primo, idē simpliciter non potest pluralitari, & nō pluralitari, & hoc accipiēdo terminos vniuersaliter: sed remissio culpæ pluralitari, consecutio gratiæ non pluralitari, ergo. Probatur minor, quia cuiuslibet culpæ respondet propria remissio. Probatur, quia potest remissio vnius separari ab altera, puta, si commississet tor culpam. Secundo sic, idem nō separatur ab eodem, & hoc vniuersaliter sumendo terminos: sed expulsiō culpæ, & acquisitiō gratiæ separantur ab invicē, ut patet ex eo, quod gratia datur innocentibus, angelis, & Adē in principio, & Deus potest de potentia absoluta parcere ab

que infusione gratiæ. Reliquas rationes Scoti atulimus superius de oppositione terminorum, scilicet gratiæ, & culpæ, & remissio nis culpæ absque gratia. Sed hæc parum etiam apparentiæ habent apud exercitatos, & discernentes, quod non est de rerum omnium identitate par ratio vtriusque, sed quædam sunt, quæ ita se habent, quod est vnum possit absolui ab altero, illud tantum alterum non potest absolui ab illo: & non solum non potest absolui, sed concurrat in identitatem realem cum illo. Animal enim licet possit esse sine homine, homo tamen non potest esse sine animali. Ita quod oportet quod sit idem, quod animal: & albedo potest esse sine hoc, quod sit inuenta, inuentus tamen gradus albedinis non potest esse sine ea, & identificatur illi. Et quod ad propositum facit, illuminari potest absolui ab illius a tenebra, exire tamen a tenebris non potest absolui ab illuminari, vnde sicut illuminari absolute est mutatio ex non lumine ad lumen, illuminari autem tepet brosum est mutatio ex lumine priuatiue in lumen, & est una mutatio simplex de tenebra ad lumen inter duos tantum terminos, scilicet priuationem & formam: simplex namque negatio contraria ad priuationem eundem constituit terminum a quo: ita in proposito consecutio gratiæ, absolute loquendo, est mutatio de simplici negatione gratiæ ad gratiam, & potest absolui ab exitu a culpa, sed non e conuerso. Exire quippe a culpa impossibile est, nisi consequendo gratiam: ita quod est una mutatio exire a culpa, & consequi gratiam inter duos terminos, scilicet culpam quæ est priuatio contraria gratiæ, & gratiam. Nec sunt duo termini a quo negatio gratiæ, & priuatio gratiæ, sed priuatio contrahit negationem, & constituit unum terminum a quo.

Et per hoc patet quid dicendum sit ad questionem, qua queritur, utrum in infusione gratiæ, & remissione culpæ sit una simplex mutatio inter duos tantum terminos formaliter oppositos, vt præ declaratum fuit.

Et ad obiectionem primam Scoti dicitur, quod remissio culpæ non multiplicatur secundum per se terminum: quia ut dictum fuit omne peccatum conuenit cum alio in auersione, sed multitudine est in terminis per accidens, quod non inueniunt. Potest etiam dici, quod idem in quantum idem, inconuenit multiplicari, & non multiplicari, sed in quantum aliquo modo differens est a se ipso, potest multiplicari, & non multiplicari. Et sic est in proposito, quia exitus a culpa, in quantum est idem consecutioni gratiæ, scilicet in quantum est eadem mutatio secundum substantiam, non habet hoc quod multiplicatur, & non multiplicatur, sed in quantum est aliquo modo differens ab ea, id est a seipsa ut identificatur illi. Differt enim in hoc, quod se tenet parte termini a quo, illa vero ex parte termini ad quem ut sic, potest multiplicari ex hac parte, & non multiplicari ex parte alia.

RESPONDEO. Dicendum, quod quatuor enumerantur, quæ requiruntur ad iustificationem impij, scilicet gratia infusio, motus liberi arbitrij in Deum per fidem, & motus liberi arbitrij in peccatum, & remissio culpæ, cuius ratio est: quia sicut dictum est, iustificatio est quidam motus, quo anima mouetur a Deo a statu culpæ in statum iustitiæ. In quolibet autem motu, quo aliquid ab altero mouetur, tria requiruntur. Primo quidem motio ipsius mouētis. Secundo, motus mobilis. Tertio, consummatio motus, siue peruentio ad finem. Ex parte igitur motionis diuine accipitur gratia infusio: ex parte vero liberi arbitrij moti accipiuntur duo motus ipsius scilicet recessum a termino a quo & accessum ad terminum ad quem. Cōsummatio autem, siue peruentio ad terminum huiusmodi, importatur per

Art. 1. dicitur quærit.

Art. 1. dicitur quærit.

Ad secundā dicit, qd idem realiter, & conuertibiliter impossibile ē separari, sed quæ sunt idē realiter, & nō cōuertibiliter, possunt separari ex parte, quā nō est cōuertibilitas, ut patet de animali, & homine, albedine, & albedine intensa, &c. & sic est in proposito, ut patet ex dictis.

Art. preced.

Vno modo, secundum ipsam substantiam actus, & sic idem sunt: eodē. n. actū Deus & largitur gratiam, & remittit culpā. Alio mō possunt cōsiderari ex parte obiectōrū, & sic differunt s̄m differentiam culpæ quæ tollitur, & gratiæ quæ infunditur. sicut etiam in rebus naturalibus generatio, & corruptio differunt, quāuis generatio vnius sit corruptio alterius.

Ad tertium dicendum, qd ista nō est cōnumera- tio secundā diuisionē generis in species, in qua oportet quod cōnumera- ta sint simul, sed secundum differentiam eorū quæ requiruntur ad complexionē alicuius, in qua quidē enumeratione aliquid potest esse prius, & aliquid posterius: quia principiorum, & partium rei cōpositæ potest esse aliquid aliū prius.

ARTICVLVS VII.

Utrum iustificatio impij fiat in instanti, vel successiue.

Super Questionis centesimadecimæ articulum secundum.

Infr. ar. 8. eo. Et q. di. 5. q. 2. ar. 2. q. 3. ad 1. Et di. 27. q. 1. ar. 5. q. 3. Et veri. q. 26. ar. 3. ad 2. & q. 28. arti. 3. ad 10. & 16. & art. 9.

art. 3. 5. & 6. q. 13. ar. 1. p. p. q. 85. ar. 4.

q. 13. ar. 4.

In artic. 7. eiusdem questio. 113. nota duas radices ex philosophia, alteram vnde prouenit quod forma non fiat in instanti: alteram vnde prouenit, quod ages egeat tempore ad dis- sponendam materiā sufficienter pro forma. Et prima in duobus simul iunctis cō- sistit, scilicet in dis- positione subiecti, & indigentia tem- poris ad disponen- dum. Secunda autem in vno, scilicet in proportione resisten- tis indispōitionis ad virtutem agentis dis- sponētis. Et est ser- mo de forma perma- nente. De successiua nanq; nulla est qua- sitio, quia implicat eā esse in instanti. Et quoniam hæ radices causæ propriæ dicto- rum effectuum acce- piantur, ideo auctor utens posterioritica doctrina. Si affirma- tio est causā affirmati- onis, &c. ex negati- one harū causarum concludit gratiā in- fundi in instanti.

In responsione ad secundum, aduerte quod non dicitur, qd ynico actu liberam arbitrium moueatur

remissionem culpæ: in hoc enim F iustificatio consummatur.

Ad primum ergo dicendum, qd iustificatio impij dicitur esse ipsa remissio peccatorum secundum quod omnis motus accipit spe- ciē a termino, tamen ad terminū cōsequendum multa alia requi- runtur, ut ex supradictis patet.

Ad secundum dicendum, qd gratiæ infusio, & remissio culpæ dupliciter considerari possunt.

Primum dicendum, qd iustifica- tio fit tota simul, sed successiue. Sed contra est, quod iustifica- tio fit per gratiā Spiritus sancti iustificantis: sed Spiritus sanctus subito aduenit mē- tibus hominum, secundum il- lud Act. 2. Factus est repente de cœlo sonus tanquā aduenien- tis spiritus vehementis: ubi dic- tum est, quod nescit tarda mo- limina Spiritus sancti gratia. ergo iustificatio impij non est suc- cessiua, sed instantanea.

Respondendum dicendum, quod tota iustificatio impij originali- ter consistit in gratiæ infusione. Per eam enim & liberum arbi- trium mouetur, & culpa remit- titur: gratiæ autem infusio fit in instanti absque successione. Cuius ratio est, quia quod aliqua forma non subito imprimatur subiecto, cōtingit ex hoc quod subiectum non est dispositum, & agens indiget tēpore ad hoc, quod subiectum disponat: & ideo videmus, quod statim cum materia est disposita per altera- tionem præcedentem, forma substantialis acquiritur materiæ: & eadem ratione quia diaphana- tum est secundum se dispositum ad lumen recipiendum, subito il- luminatur a corpore lucido in actu. Dicitur est autem supra, quod Deus ad hoc quod gratiā infundat anime, nō requirit ali- quam dispositionē, nisi quā ipse facit. Facit autē huiusmodi dispo- sitionē sufficientē ad susceptio- nem gratiæ quandoq; quidem subito, quod autem paulatim & successiue, ut supra dicitur, quod in materia sponere materiam, contingit ex hoc, quod in materia qua dispositio eius, quod in virtutem agentis: & propter hoc videmus, quod quanto uirtus agentis fuerit fortior, tanto

est meritum, ut infra dicitur: sed prius est aliquid cōsequi for- mam, quā secundum formam operari. ergo prius infundit gra- tia, & postea liberum arbitrium mouetur in Deum, & in dete- stationem peccati. non ergo ius- tificatio est tota simul.

Præterea. Si gratia infundatur ani- mæ, oportet dare aliquod in- stans, in quo primo animæ insit: similiter si culpa remittit, oportet ultimum instans dare, in quo homo culpæ subiaceat: sed non potest esse idem instans, quia sic opposita simul inestent eidem. ergo oportet esse duo instantia sibi succedentia, inter quæ, sicut Philo. in 6. Phys. oportet esse tē- pus medium. non ergo iustifica- tio fit tota simul, sed successiue.

Sed contra est, quod ius- tificatio impij fit per gratiā Spi- ritus sancti iustificantis: sed Spi- ritus sanctus subito aduenit mē- tibus hominum, secundum il- lud Act. 2. Factus est repente de cœlo sonus tanquā aduenien- tis spiritus vehementis: ubi dic- tum est, quod nescit tarda mo- limina Spiritus sancti gratia. ergo iustificatio impij non est suc- cessiua, sed instantanea.

Respondendum dicendum, quod tota iustificatio impij originali- ter consistit in gratiæ infusione. Per eam enim & liberum arbi- trium mouetur, & culpa remit- titur: gratiæ autem infusio fit in instanti absque successione. Cuius ratio est, quia quod aliqua forma non subito imprimatur subiecto, cōtingit ex hoc quod subiectum non est dispositum, & agens indiget tēpore ad hoc, quod subiectum disponat: & ideo videmus, quod statim cum materia est disposita per altera- tionem præcedentem, forma substantialis acquiritur materiæ: & eadem ratione quia diaphana- tum est secundum se dispositum ad lumen recipiendum, subito il- luminatur a corpore lucido in actu. Dicitur est autem supra, quod Deus ad hoc quod gratiā infundat anime, nō requirit ali- quam dispositionē, nisi quā ipse facit. Facit autē huiusmodi dispo- sitionē sufficientē ad susceptio- nem gratiæ quandoq; quidem subito, quod autem paulatim & successiue, ut supra dicitur, quod in materia sponere materiam, contingit ex hoc, quod in materia qua dispositio eius, quod in virtutem agentis: & propter hoc videmus, quod quanto uirtus agentis fuerit fortior, tanto